DOMSTOLENS DOM (femte avdelningen)
den 16 november 2000 *

I mål C-294/98 P,

Metsä-Serla Oyj, tidigare Metsä-Serla Oy, Esbo (Finland),

UPM-Kymmene Oyj, tidigare United Paper Mills Ltd, Helsingfors (Finland),

Tamrock Oy, tidigare Tampella Corporation, Tammerfors (Finland),

Kyro Oyj Abp, tidigare Oy Kyro AB, Tammerfors,

företrädda av advokaterna H. Hellmann, Köln, och H.-J. Hellmann, Mannheim, delgivningsadress: advokatbyrån Loesch och Wolter, 11, rue Goethe, Luxemburg,

klagande,

angående överklagande av dom meddelad den 14 maj 1998 av Europeiska gemenskapernas förstainstansrätt (tredje avdelningen i utökad sammansättning) i de förenade målen T-339/94—T-342/94, Metsä-Serla m.fl. mot kommissionen (REG 1998, s. II-1727), i vilket det förs talan om upphävande av nämnda dom,

* Rättegångsspråk: tyska.

i vilket den andra parten är

Europeiska gemenskapernas kommission, företrädd av R. Lyal, rättstjänsten, i egenskap av ombud, biträdd av advokaten D. Schroeder, Köln, delgivningsadress: rättstjänsten, C. Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg, Luxemburg,

svarande i första instans,

meddelar

DOMSTOLEN (femte avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden A. La Pergola samt domarna M. Wathelet (referent), D.A.O. Edward, P. Jann och L. Sevón,

generaladvokat: J. Mischo,
justitiesekreterare: R. Grass,

med hänsyn till referentens rapport,

och efter att den 18 maj 2000 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Metsä-Serla Oyj, UPM-Kymmene Oyj, Tamrock Oy och Kyro Oyj Abp har genom ansökan, som inkom till domstolens kansli den 29 juli 1998, med stöd av artikel 49 i EG-stadgan för domstolen överklagat den dom som förstainstansrätten meddelade den 14 maj 1998 i de förenade målen T-339/94—T-342/94, Metsä-Serla m.fl. mot kommissionen (REG 1998, s. II-1727, nedan kallad den överklagade domen), genom vilken förstainstansrätten ogillade klagandenas talan mot kommissionens beslut 94/601/EG av den 13 juli 1994 om ett förfarande för tillämpning av artikel 85 i EG-fördraget (IV/C/33.833 — kartong) (EGT L 243, s. 1, nedan kallat beslutet).

Bakgrund

2 Genom beslutet bötfälldes 19 tillverkare och leverantörer av kartong inom gemenskapen för att ha överträtt artikel 85.1 i EG-fördraget (nu artikel 81.1 EG).

3 Det framgår av den överklagade domen att detta beslut var en följd av de informella klagomål som år 1990 ingavs av British Printing Industries Federation (en branschorganisation som företräder majoriteten av tillverkarna av tryckta förpackningar i Förenade kungariket) och av Fédération française du cartonnage samt av de undersökningar som i april 1991, utan förvarning, genomfördes av

kommissionens tjänstemän i enlighet med artikel 14.3 i rådets förordning nr 17 av den 6 februari 1962, Första förordningen om tillämpning av fördragets artiklar 85 och 86 (EGT 13, 1962, s. 204; svensk specialutgåva, område 8, volym 1, s. 8) vid ett flertal företag och branschorganisationer inom kartongbranschen.

4 De uppgifter som erhölls genom dessa undersökningar och genom begäran om upplysningar och handlingar föranledde kommissionen att dra slutsatsen att de berörda företagen från halvårsskiftet 1986 till i vart fall april 1991 (i flertalet fall) hade deltagit i en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget. Kommissionen beslutade följaktligen att inleda ett förfarande för tillämpning av sistnämnda bestämmelse. Genom skrivelse av den 21 december 1992 sände kommissionen ett meddelande om anmärkningar till vart och ett av de berörda företagen. Samtliga dessa företag besvarade meddelandet skriftligen. Nio företag begärde att få yttra sig muntligen.

5 Efter det att förfarandet hade avslutats fattade kommissionen beslutet, som innehåller följande bestämmelser:

"*Artikel 1*

Buchmann GmbH, Cascades SA, Enso-Gutzeit Oy, Europa Carton AG, Finnboard — the Finnish Board Mills Association, Fiskeby Board AB, Gruber & Weber GmbH & Co KG, Kartonfabriek De Eendracht NV (som är verksamt under namnet BPB de Eendracht NV), NV Koninklijke KNP BT NV (tidigare Koninklijke Nederlandse Papierfabrieken NV), Laakmann Karton GmbH & Co KG, Mo och Domsjö AB (MoDo), Mayr-Melnhof Gesellschaft mbH, Papeteries de Lancey SA, Rena Kartonfabrik AS, Sarrió SpA, SCA Holding Ltd (tidigare Reed Paper & Board (UK) Ltd), Stora Kopparbergs Bergslags AB, Enso Española

SA (tidigare Tampella Española SA) och Moritz J. Weig GmbH & Co KG har överträtt artikel 85.1 i fördraget genom att deltaga,

— vad beträffar Buchmann och Rena från omkring mars 1988 till i vart fall slutet av år 1990,

— vad beträffar Enso Española i vart fall från mars 1988 till i vart fall slutet av april 1991,

— vad beträffar Gruber & Weber från i vart fall år 1988 till slutet av år 1990,

— vad beträffar övriga fall från halvårsskiftet 1986 till i vart fall april år 1991,

i ett avtal och ett samordnat förfarande som inleddes vid halvårsskiftet 1986 och som innebar att kartongleverantörer inom Europeiska gemenskapen

— samlades regelbundet till hemliga och institutionaliserade möten i syfte att diskutera och enas om en gemensam konkurrensbegränsande branschplan,

— enades om regelbundna prishöjningar för varje produktkvalitet i de olika nationella valutorna,

— planlade och genomförde samtidiga och enhetliga prishöjningar inom hela Europeiska gemenskapen,

— enades om att bibehålla de största tillverkarnas marknadsandelar på konstanta nivåer, men med möjlighet till vissa ändringar,

— allt oftare från och med början av år 1990 vidtog samordnade åtgärder för att kontrollera tillförseln till den gemensamma marknaden i syfte att säkerställa genomförandet av de nämnda samordnade prishöjningarna,

— utbyte information om leveranser, priser, driftstopp, orderstock och kapacitetsutnyttjandegrad för att främja ovannämnda åtgärder.

...

Artikel 3

Nedanstående företag åläggs följande böter för de överträdelser som har konstaterats i artikel 1:

...

v) Finnboard — Finska Kartongföreningen, böter på 20 000 000 ecu, för vilka Oy Kyro AB är solidariskt ansvarigt tillsammans med Finnboard för 3 000 000 ecu, Metsä-Serla Oy för 7 000 000 ecu, Tampella Corp. för 5 000 000 ecu och United Paper Mills för 5 000 000 ecu,

..."

6 Av de faktiska omständigheterna i målet, såsom de återges i den överklagade domen, framgår vidare följande:

"9 Sökandena till vilka beslutet var riktat är finländska kartongtillverkare. De saluför sina produkter inom gemenskapen samt på andra marknader genom förmedling av Finska Kartongföreningen — Finnboard (nedan kallad Finnboard). Finnboard är en branschorganisation bildad enligt finländsk rätt. År 1991 hade föreningen sex medlemmar, däribland sökandena.

10 Det framgår av punkt 174 i övervägandena i beslutet att kommissionen bötfällde Finnboard av det skälet att det var Finnboard och inte sökandebolagen som hade deltagit aktivt och direkt i överenskommelsen. Den ansåg emellertid sökandebolagen solidariskt ansvariga med Finnboard för betalningen av den andel av böterna som ungefär motsvarade den kartongförsäljning som Finnboard utfört för vart och ett av dessa bolags räkning."

7 Talan mot beslutet väcktes även i sjutton andra fall (mål T-295/94, T-301/94, T-304/94, T-308/94—T-311/94, T-317/94, T-319/94, T-327/94, T-334/94, T-337/94, T-338/94, T-347/94, T-348/94, T-352/94 och T-354/94) av alla andra

mottagare av beslutet med undantag av två av dessa. Mål T-301/94, Laakmann Karton mot kommissionen, avskrevs genom beslut av den 18 juli 1996, sedan sökanden återkallat sin ansökan.

Den överklagade domen

Talan om ogiltigförklaring av beslutet

8 Klagandena anförde en enda grund vid förstainstansrätten, under vilken de gjorde gällande att artikel 15.2 i förordning nr 17 och artikel 85.1 i fördraget hade åsidosatts.

9 Klagandena gjorde i huvudsak gällande att artikel 15.2 i förordning nr 17 inte ger kommissionen rätt att anta ett beslut om att göra ett företag betalningsansvarigt för böter som ett annat företag hade ålagts. Denna bestämmelse ger endast rätt att bötfälla de företag som själva har överträtt konkurrensreglerna. Kommissionen hade dock hållit klagandena ansvariga för annans handling, vilket skiljer sig från ansvar för egen handling.

10 Klagandena bestred även att kommissionen kunde hålla dem solidariskt ansvariga för betalningen av böterna på grundval av att det förelåg en ekonomisk enhet samt att den kunde hävda att Finnboard hade agerat som klagandenas "*alter ego* och i deras intresse".

11 Förstainstansrätten besvarade klagandenas argument på följande sätt:

"42 [I artikel 15.2 i förordning nr 17] preciseras inte uttryckligen om ett företag, som inte är direkt och formellt ansvarigt för den överträdelse som kommissionen konstaterat, kan förklaras solidariskt ansvarigt tillsammans med ett annat företag, som är skyldigt till det rättsstridiga agerande som konstaterats samt har ålagts en påföljd för detta, för betalningen av de böter som det sistnämnda företaget ålagts.

43 Det finns emellertid anledning anse att nämnda bestämmelse skall tolkas på så sätt att ett företag kan förklaras solidariskt ansvarigt med ett annat företag för betalningen av de böter det sistnämnda företaget ålagts för att det uppsåtligen eller av oaktsamhet har gjort sig skyldigt till en överträdelse under förutsättning att kommissionen i samma rättsakt visar att även det företag som skall svara solidariskt för böterna skulle ha kunnat anses skyldigt till överträdelsen.

44 I föreliggande fall är Finnboard det företag som direkt och formellt hålls ansvarigt för överträdelsen av artikel 85.1 i fördraget (artikel 1 i beslutet) och som kommissionen därför ålägger böter i artikel 3 v i beslutet. Vart och ett av sökandebolagen förklaras emellertid solidariskt ansvariga för betalningen av en del av dessa böter till följd av att kommissionen ansåg att Finnboard hade agerat som sökandebolagens 'alter ego' och i deras intresse (punkt 174 andra stycket i övervägandena i beslutet).

45 Det skall därför undersökas om det fanns sådana ekonomiska och rättsliga band mellan Finnboard och sökandena att kommissionen kunde hålla var och en av dem direkt och formellt ansvarig för överträdelsen.

46 Det framgår i detta avseende av beslutet att kommissionen ansåg att sökandena var ansvariga för Finnboards handlingar (ovannämnda punkt 174 andra stycket).

47 För att bedöma om detta påstående är välgrundat finns det anledning att ta hänsyn till de huvudsakliga uppgifter som framgår av handlingarna och i synnerhet av sökandenas svar på förstainstansrättens skriftliga frågor om Finnboards verksamhet och dess rättsliga och faktiska förbindelser med sina medlemsbolag, och i synnerhet med sökandena.

48 Enligt stadgarna av den 1 januari 1987 (2 §) är Finnboard en förening som marknadsför kartong tillverkad av sökandena och andra pappersindustriprodukter tillverkade av andra medlemmar.

49 Enligt 10 och 11 §§ i nämnda stadgar har varje medlem en representant i styrelsen vilken bland annat har till uppgift att besluta om riktlinjer för föreningens verksamhet, fastställa budgeten, kreditlimiten, finansieringsplanen och principerna för kostnadsfördelningen mellan medlemmarna samt utse verkställande direktör.

50 I 20 § i stadgarna föreskrivs följande:

'För föreningens förbindelser ansvarar dess medlemmar gentemot gäldenärerna en för alla och alla för en såsom för egen gäld.

Ansvarighet för skuld och förbindelser fördelas inom föreningen mellan medlemmarna i förhållande till nettofaktureringen under löpande och två föregående kalenderår.'

51 När det gäller försäljningen av kartongprodukter framgår det av sökandenas svar på förstainstansrättens skriftliga frågor att de vid den aktuella tidpunkten hade uppdragit åt Finnboard att utföra all deras försäljning av kartong, endast med undantag av intern försäljning inom varje sökandebolag samt försäljning av små volymer till tillfälliga köpare i Finland (se även 14 § i stadgarna). Vidare fastställde och tillkännagav Finnboard identiska tariffer för samtliga kartongtillverkande medlemmar.

52 Sökandena har även förklarat att kunderna, i samband med individuell försäljning, ingav sina order till Finnboard samt i allmänhet angav den fabrik som önskades. Sådana önskemål förklaras bland annat av kvalitetsskillnaderna mellan de produkter som de olika sökandebolagen tillverkade. För det fall inget önskemål hade uttryckts fördelades orderna mellan medlemmarna av Finnboard i enlighet med 15 § i stadgarna på följande vis:

'Inkommande order fördelas rättvist och jämlikt till medlemmarna för tillverkning, med beaktande av respektive medlems produktionskapacitet och de av styrelsen fastställda fördelningsprinciperna.'

53 Finnboard hade getts rätt att förhandla försäljningsvillkoren, inklusive priset, med varje potentiell kund medan sökandena hade upprättat allmänna riktlinjer för de individuella förhandlingarna. Varje order skulle emellertid underställas det berörda sökandebolaget som beslutade om den skulle accepteras.

54 Den löpande individuella försäljningen och de räkenskapsprinciper som tillämpades för nämnda försäljning har beskrivits i ett uttalande av den 4 juni 1997 av Finnboards revisor:

'Finnboard agerar i egenskap av kommissionär för sina kommittenter och fakturerar 'i eget namn, men för varje kommittents räkning'.

1. Varje order bekräftas av kommittentens fabrik.

2. Vid avlämnandet utfärdar fabriken en första faktura till Finnboard ('Mill invoice'). Fakturan bokförs på kommittentkontot som en fordran och i Finnboards inköpsregister som en skuld till fabriken.

3. Fakturan, som utfärdas av fabriken (med avdrag för uppskattade kostnader för transport, lagring, leverans och finansiering), betalas i förskott av Finnboard inom den överenskomna fristen (tio dagar under år 1990/1991). Finnboard finansierar härigenom lager i utlandet och fabrikens kundfordringar utan att bli ägare till det avlämnade godset.

4. Vid leveransen till kunden fakturerar Finnboard denne för fabrikens räkning. Fakturan bokförs som försäljning på kommittentkontot och som fordran i Finnboards försäljningsregister.

5. Kundbetalningarna införs på kommittentkontot och eventuella skillnader mellan uppskattade priser och kostnader och samt faktiska priser och kostnader (se punkt 3) balanseras genom kommittentkontot.'

55 Således står det inledningsvis klart att även om Finnboard hade rätt att förhandla priser och andra försäljningsvillkor med de slutliga kunderna med iakttagande av de riktlinjer som sökandena hade fastställt, kunde ingen försäljning äga rum utan att priset och andra försäljningsvillkor först hade godkänts av det berörda sökandebolaget.

56 Det är för det andra ostridigt att äganderätten övergick direkt från det berörda sökandebolaget till den slutliga kunden.

57 Slutligen konstaterar förstainstansrätten att Finnboards kommissionsarvoden, som anges som omsättning i dess årsredovisning, inte täcker kostnaderna för den försäljning Finnboard utförde för medlemsbolagens räkning, såsom kostnader för transport och finansiering. Av detta följer att Finnboard inte har haft något eget ekonomiskt intresse av att delta i en prissamverkan, eftersom de prishöjningar som tillkännagavs och genomfördes av de företag som samlades inom ramen för PG Paperboards organ inte kunde ge föreningen någon vinst. Däremot var Finnboards deltagande i denna samverkan av direkt ekonomiskt intresse för sökandena.

58 Mot bakgrund av dessa omständigheter var de ekonomiska och rättsliga banden mellan Finnboard och vart och ett av sökandebolagen sådana att Finnboard genom sin marknadsföring av kartongen för sökandenas räkning

endast handlade i egenskap av hjälporgan till dessa bolag. Med hänsyn till dessa band samt till att Finnboard var skyldigt att följa sökandenas respektive riktlinjer och inte kunde agera självständigt på marknaden i förhållande till sökandena, bildade Finnboard i själva verket en ekonomisk enhet tillsammans med vart och ett av de kartongtillverkande medlemsbolagen (i analogi med domen i det ovannämnda målet Suiker Unie m.fl. mot kommissionen, punkt 538—540).

59 Kommissionen har således i motiveringen av beslutet med rätta ansett sökandena ansvariga för Finnboards konkurrensbegränsande agerande, vilket innebär att det hade varit möjligt att anse vart och ett av sökandebolagen skyldigt till en uppsåtlig överträdelse av artikel 85.1 i fördraget. I stället för att ålägga sökandebolagen böter direkt kunde således kommissionen välja att förklara vart och ett av dem solidariskt ansvariga tillsammans med Finnboard för betalningen av en del av denna branschorganisations böter.

60 Mot bakgrund av det ovan anförda kan talan inte vinna bifall på denna grund."

Yrkandet om nedsättning av böterna

12 Förstainstansrätten förklarade att klagandenas yrkande om nedsättning av böterna inte kunde upptas till sakprövning, eftersom klagandena inte hade anfört någon grund till stöd för detta yrkande.

13 Förstainstansrätten ogillade därför klagandenas talan i samtliga fall.

Överklagandet

Huruvida överklagandet har skett på korrekt sätt

14 Kommissionen har inledningsvis ifrågasatt om överklagandet kan upptas till sakprövning och konstaterat att förutom i fallet med bolaget Kyro Oyj Abp har registreringsbevis från bolagsregistret endast presenterats i form av översättningar, och att rättegångsfullmakten från Kyro Oyj Abp bland annat har undertecknats av en person som, enligt det ingivna registreringsbeviset, inte har rätt att teckna bolagets firma och en person som inte har rätt att ensam företräda bolaget.

15 Domstolen vill härvid erinra om att artikel 38.5 b i domstolens rättegångsregler, vilken föreskriver att en ansökan av en privaträttslig, juridisk person skall åtföljas av "bevis för att advokatens fullmakt har utställts av någon därtill behörig person", enligt artikel 112.1 i samma rättegångsregler — vilken endast hänvisar till punkterna 2 och 3 i artikel 38 — inte är tillämplig på överklaganden.

16 Överklagandet kan därför inte avvisas med stöd av kommissionens invändning om rättegångshinder.

Prövning i sak

17 Klagandena har anfört två grunder till stöd för sitt överklagande. Klagandena klandrar för det första förstainstansrätten för att den inte ansåg att artikel 15.2 i förordning nr 17 inte kunde utgöra rättslig grund för att göra dem solidariskt ansvariga för betalningen av böter som hade ådömts ett annat företag. De anser

för det andra att förstainstansrätten felaktigt hänvisade till domstolens rättspraxis i fråga om böter som ådöms företag som utgör en ekonomisk enhet, eftersom domstolen enligt klagandenas mening på intet sätt har fastställt att dessa principer även medför att någon kan bli betalningsansvarig för någon annans böter.

Den första grunden

18 Klagandena har gjort gällande att beslutet att ådöma dem böter, trots att varken kommissionen eller förstainstansrätten hade funnit det styrkt att de uppsåtligen eller av oaktsamhet hade åsidosatt artikel 85.1 i fördraget, saknar rättslig grund. Det framgår tvärtom av artikel 1 i beslutet att de inte har åsidosatt artikel 85.1 i fördraget.

19 Klagandena har anfört att förstainstansrätten i punkt 43 i den överklagade domen ansåg att ett företag kan förklaras solidariskt ansvarigt med ett annat företag för betalningen av de böter det sistnämnda företaget har ålagts för att det uppsåtligen eller av oaktsamhet har gjort sig skyldigt till en överträdelse "under förutsättning att kommissionen i samma rättsakt visar att även det företag som skall svara solidariskt för böterna skulle ha kunnat anses skyldigt till överträdelsen". Denna tolkning strider enligt klagandena mot den klara ordalydelsen i artikel 15.2 i förordning nr 17, vilken kräver att det måste ha konstaterats att den till vilket beslutet riktar sig har överträtt artikel 85.1 i fördraget. Denna tolkning strider också mot den grundläggande legalitetsprincipen och den gör det möjligt för kommissionen att, med stöd av artikel 15.2 i förordning nr 17, ådöma företag böter utan att den behöver bära bevisbördan för att en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget har ägt rum eller beakta de särskilda omständigheterna vad avser varje enskilt företag (särskilt förmildrande omständigheter) vid bedömningen av överträdelsens svårighetsgrad och varaktighet vid bestämmandet av böternas storlek. Förstainstansrättens tolkning strider slutligen mot oskuldspresumtionen, vilken är erkänd i gemenskapsrätten (se dom av den 18 oktober 1989 i mål 374/87, Orkem mot kommissionen, REG 1989, s. 3283, punkterna 30—35; svensk specialutgåva, volym 10, s. 217).

20 Kommissionen anser att överklagandet inte kan prövas på den första grunden, eftersom denna till stor del endast innebär ett upprepande av argument rörande faktiska och rättsliga omständigheter som redan har åberopats i första instans.

21 Kommissionen anser i sak att förstainstansrättens tolkning av artikel 15.2 i förordning nr 17 i punkt 43 i den överklagade domen ligger i linje med denna bestämmelses ordalydelse. Ett företag måste anses ha gjort sig skyldigt till en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget om det skall kunna hållas ansvarigt för beteendet hos ett företag som har brutit mot denna bestämmelse (se särskilt domar av den 14 juli 1972 i mål 48/69, ICI mot kommissionen, REG 1972, s. 619, punkt 132 och följande punkter, svensk specialutgåva, volym 2, s. 217, och i mål 52/69, Geigy mot kommissionen, REG 1972, s. 787, punkt 44 och följande punkter, och dom av den 25 oktober 1983 i mål 107/82, AEG mot kommissionen, REG 1983, s. 3151, punkt 49 och följande punkter, svensk specialutgåva, volym 7, s. 287).

22 Kommissionen menar vidare att det är fel att påstå att, om man skulle följa förstainstansrättens tolkning, särskilda omständigheter som rör de bolag som anses solidariskt ansvariga inte kommer att beaktas. Dessa företag kan nämligen endast hållas solidariskt ansvariga om det kunde konstateras att även de har gjort sig skyldiga till en överträdelse, vilket förutsätter att de särskilda omständigheter som rör just dem beaktas. Så var här fallet, eftersom var och en av klagandena hölls solidariskt ansvarig för en viss andel av de böter som ådömdes Finnboard. Klagandena har för övrigt inte givit några exempel på vilka individuella omständigheter som kommissionen eller förstainstansrätten inte beaktade.

23 Kommissionen anser slutligen att inte heller oskuldspresumtionen åsidosattes. Kommissionen hade gjort konstateranden som utgjorde grund för att direkt ådöma klagandena böter, och klagandena hade erhållit ett meddelande om anmärkningar mot vilket de kunnat försvara sig utan inskränkningar.

24 Domstolen finner inledningsvis att kommissionens invändning om rättegångshinder skall ogillas. Det framgår nämligen av redogörelsen ovan att klagandena har hävdat att punkt 43 i den överklagade domen är ogrundad, eftersom den innebär en felaktig rättstillämpning.

25 Det skall vidare erinras om att i förevarande fall ådömdes Finnboard böter på 20 000 000 ecu, för vilka klagandena ansågs solidariskt ansvariga för ett visst belopp mellan 3 000 000 ecu och 7 000 000 ecu, som ungefärligen motsvarade klagandenas respektive andelar av Finnboards kartongförsäljning för deras räkning.

26 Detta innebär — såsom förstainstansrätten konstaterade i punkt 44 i den överklagade domen — att Finnboard hölls direkt ansvarigt för överträdelsen av artikel 85.1 i fördraget. Kommissionen ansåg emellertid att Finnboard hade agerat för klagandenas räkning och i klagandenas intresse, varför de kunde hållas ansvariga för Finnboards konkurrensbegränsande beteende, varvid var och en av klagandena förklarades solidariskt ansvariga för betalningen av en andel av böterna.

27 Förstainstansrätten prövade i punkterna 45—59 i den överklagade domen om klagandena kunde hållas ansvariga för Finnboards beteende och ansåg att så var fallet. Förstainstansrättens resonemang på denna punkt kan inte anses felaktigt, eftersom det framgår av domstolens fasta rättspraxis att ett företag kan hållas ansvarigt för ett annat företags konkurrensbegränsande beteende, om det sistnämnda företaget inte självständigt har bestämt sitt agerande på marknaden, utan i huvudsak har tillämpat instruktioner som det har fått av det förstnämnda företaget, och detta särskilt när detta beror på de ekonomiska och juridiska band som binder samman företagen (se bland annat domen i det ovannämnda målet AEG mot kommissionen, punkt 49).

28 Mot denna bakgrund kan förstainstansrättens tolkning av artikel 15.2 i förordning nr 17 inte anses strida mot legalitetsprincipen, eftersom klagandena, vilka

hölls ansvariga för Finnboards konkurrensbegränsande beteende, med stöd av nämnda artikel ådömdes böter för en överträdelse som de själva ansågs ha begått till följd av att de hölls ansvariga för detta beteende. Detta visar att kommissionen — tvärtemot vad klagandena har hävdat — hade beaktat de särskilda omständigheterna i klagandenas enskilda fall, vilket förstainstansrätten för övrigt konstaterade i punkt 10 i den överklagade domen, och att meddelandet om anmärkningar hade riktats till klagandena, varvid klagandena inte har visat att de inte har kunnat försvara sig mot meddelandena.

29 Av samma skäl kan överklagandet inte heller bifallas på den grunden att principen om oskuldspresumtion skulle ha åsidosatts.

30 Frågan huruvida villkoren för ansvar verkligen var uppfyllda i förevarande fall beror på bedömningen av de faktiska omständigheterna och denna bedömning kan inte ifrågasättas i ett mål om överklagande.

31 Av det ovanstående följer att i den del överklagandet kan prövas på den första grunden skall den således lämnas utan bifall.

Den andra grunden

32 Enligt klagandena har domstolen alltid krävt att, för att ett moderbolag skall kunna hållas ansvarigt för ett dotterbolags överträdelse, det måste styrkas att moderbolaget självt har åsidosatt konkurrensreglerna och moderbolaget måste ha ådömts böter (se, för ett liknande resonemang, dom av den 6 mars 1974 i de förenade målen 6/73 och 7/73, Istituto Chemioterapico Italiano och Commercial Solvents mot kommissionen, REG 1974, s. 223, punkterna 37 och 41, svensk specialutgåva, volym 2, s. 229, domen i det ovannämnda målet ICI mot

kommissionen, punkterna 132—141, i det ovannämnda målet Geigy mot kommissionen, punkt 45, och förstainstansrättens dom av den 1 april 1993 i mål T-65/89, BPB Industries och British Gypsum mot kommissionen, REG 1993, s. II-389, punkterna 149 och 153). Klagandena menar att domstolens rättspraxis innebär att förhållandet att det föreligger en ekonomisk enhet inte kan åberopas som stöd för att hålla klagandena ansvariga för betalningen av de böter som har ådömts Finnboard, eftersom det inte har styrkts att de har begått någon överträdelse.

33 Klagandena har tillagt att kommissionens ståndpunkt saknar stöd i dess egen administrativa praxis, eftersom det hittills endast har förekommit två fall där solidariskt ansvar blivit aktuellt. Dessa två fall skiljer sig både juridiskt sett och vad avser de faktiska omständigheterna från vad som är fallet i förevarande fall, eftersom det i tidigare praxis har rört sig om företag som har begått en överträdelse tillsammans, varit föremål för utredning som medgärningsmän och ådömts ett enda bötesbelopp (se kommissionens beslut 72/457/EEG av den 14 december 1972 om ett förfarande för tillämpning av artikel 86 i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen (IV/26.911 — ZOJA/CSC — ICI) (EGT L 299, s. 51) och kommissionens beslut 80/1283/EEG av den 25 november 1980 om ett förfarande för tillämpning av artikel 85 i EEG-fördraget (IV/29.702: Johnson & Johnson) (EGT L 377, s. 16, särskilt s. 25)).

34 Domstolen konstaterar härvid att klagandenas argumentation vilar på en felaktig premiss, nämligen att det inte har konstaterats att de hade begått en överträdelse och att de inte har ådömts personliga böter. Det framgår tvärtom av punkterna 27—30 i förevarande dom att klagandena personligen bestraffades för en överträdelse som de själva ansågs ha begått på grund av att de hade haft ekonomiska och juridiska band till Finnboard, vilka hade gjort det möjligt för dem att bestämma Finnboards beteende på marknaden.

35 Klagandena har i andra hand gjort gällande att villkoren för att förekomsten av en ekonomisk enhet skall anses styrkt inte var uppfyllda i förevarande fall.

36 Domstolen konstaterar härvid att punkterna 45—58 i den överklagade domen innehåller skäl till stöd för slutsatsen att Finnboard vid förhandlingar med köpare av kartong var skyldigt att följa klagandenas respektive riktlinjer och inte kunde agera självständigt på marknaden i förhållande till klagandena, varför Finnboard i själva verket bildade en ekonomisk enhet tillsammans med vart och ett av de kartongtillverkande medlemsbolagen.

37 Sådana överväganden bygger på en rad konstateranden om de faktiska omständigheterna som inte kan prövas i ett mål om överklagande utom när bevisningen har missuppfattats eller de allmänna rättsgrundsatser och processuella regler som är tillämpliga i fråga om bevisbördan och bevisningen inte har iakttagits, vilket klagandena inte har påstått vara fallet.

38 Överklagandet kan således inte bifallas på den andra grunden.

39 Av vad som har anförts ovan följer att överklagandet skall ogillas i sin helhet.

Rättegångskostnader

40 Enligt artikel 69.2 i rättegångsreglerna, som enligt artikel 118 gjorts tillämplig i mål om överklagande, skall tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, om detta har yrkats. Kommissionen har yrkat att klagandena skall förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna. Eftersom klagandena har tappat målet skall kommissionens yrkande bifallas.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN (femte avdelningen)

följande dom:

1) **Överklagandet ogillas.**

2) **Metsä-Serla Oyj, UPM-Kymmene Oyj, Tamrock Oy och Kyro Oyj Abp skall ersätta rättegångskostnaderna.**

La Pergola Wathelet Edward

Jann Sevón

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 16 november 2000.

R. Grass

Justitiesekreterare

A. La Pergola

Ordförande på femte avdelningen